

Handboek

Sociale veiligheid

Basisschool de Firtel

September 2023

Beleid – Regels – Afspraken

Voorwoord

Communicatie is gedrag en gedrag is communicatie

Dit document laat zien hoe we op de Firtel omgaan met gedrag en het gebruik van communicatiemiddelen (o.a. e-mail, internet en mobiele telefoons). Hierdoor biedt het duidelijkheid voor leerkrachten, kinderen en ouders over de invloed en aanpak van gedrag. De hier beschreven regels en afspraken worden door het team en de medezeggenschapsraad onderschreven. In de schoolgids wordt naar dit gedragsprotocol verwezen en ouders hebben inzage in dit document via de website van de school. Iedere vier jaar wordt dit gedragsprotocol geëvalueerd, geactualiseerd en opnieuw vastgesteld.

Vastgesteld op 27-09-2023

Directeur BS de Firtel

Inhoud

Inleiding	4
Stimuleren van gewenst gedrag	5
Instrumenten	6
Volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling	6
Hoe gaan we om met ongewenst gedrag?	7
Wat is ongewenst gedrag?	7
Verschillende rollen:	8
Rol van de leerkracht	8
Rol van de ouders	8
Rol van het kind	8
Rol van de IB'er/ directie	9
Hoe gaan we op school om met pestgedrag?	9
Hulp aan de gepeste leerling	9
Hulp aan de pestende leerling	10
Hulp aan de middengroep en de meelopers	10
Hulp van- en aan ouders	11
Contact	12
Wat als school en ouders er niet uitkomen?	12
Slotwoord	13
Bijlagen	14
Bijlage 1: Wat houdt Grip op de Groep in?	14
Bijlage 2: Grenzen	16
Bijlage 3: Mogelijke signalen bij pesten	17

Inleiding

Het is onze missie om alle kinderen te laten ontwikkelen en groeien met het doel een positieve bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappij. Hierbij zijn de volgende kernwaarden van groot belang:

Om deze kernwaarden goed uit te kunnen dragen is een veilig schoolklimaat van belang. Hieronder verstaan we:

- Dat leerlingen zich thuis voelen bij ons op school
- Dat leerlingen graag naar school komen
- Dat leerlingen en ouders zich serieus genomen voelen
- Dat we gewenst gedrag op een positieve manier stimuleren
- Dat we duidelijke grenzen aangeven bij ongewenst gedrag
- Dat leerkrachten optreden bij het overschrijden van grenzen

In dit document beschrijven we hoe we gewenst gedrag stimuleren, hoe we omgaan met ongewenst gedrag en hoe we invulling geven aan het creëren van een positief en veilig schoolklimaat.

Stimuleren van gewenst gedrag

Het is belangrijk dat de school een goed voorbeeld naar de kinderen uitstraalt. Daarmee wordt bedoeld dat de professionals binnen de school voorbeeldgedrag laten zien. De leerkrachten proberen een veilige en positieve situatie te realiseren waarin eenieder zich prettig voelt. Aan de hand van de drie pijlers voor het creëren van verantwoordelijkheid: 'zorg voor jezelf', 'zorg voor elkaar' en 'zorg voor je omgeving', worden voorbeelden uit de dagelijkse praktijk in de klassensituatie besproken.

In elke groep wordt aan het begin van het schooljaar ingezet op het creëren van een positieve groeps sfeer aan de hand van de aanpak volgens '**Grip op de groep**' (van Engelen). Om deze positieve groeps sfeer te behouden, wordt er na iedere vakantie opnieuw aandacht besteed aan de verschillende fases. Deze fases en verdere uitleg over Grip op de groep zijn beschreven in [bijlage 1](#). Tijdens het doorlopen van deze fases worden er, door de groep als geheel, afspraken gemaakt, waar alle betrokken leerlingen en leerkrachten zich aan kunnen conformeren. Deze afspraken worden op een positieve manier geformuleerd en gepresenteerd. Op deze manier wordt ervoor gezorgd dat kinderen zich daadwerkelijk medeverantwoordelijk voelen voor de positieve sfeer in de groep. Deze afspraken worden dagelijks teruggepakt.

Tijdens het doorlopen van dit proces, maar ook tijdens de verdere projecten gedurende het schooljaar, wordt er een link gelegd met de **deugden** binnen ons onderwijsconcept 'Jeelo'. Jeelo is een onderwijsconcept waarin schoolbreed twaalf projecten worden aangeboden die gaan over maatschappelijk relevante onderwerpen. Hieraan zijn sociale vaardigheden gekoppeld die de 'deugden' worden genoemd. In elk project staan een aantal deugden centraal waar in iedere groep aandacht aan wordt besteed. Dit is een doorgaande lijn die binnen de school.

De door de groep gevormde klassenregels en de deugden die op dat moment centraal staan worden op verschillende manieren concreet aangeboden. In groep 1 en 2 gebeurt dit tijdens de **kringmomenten**, vanaf groep 3 wordt twee keer per week een **klassenvergadering** ingepland. Naast het bespreken van de deugden die op dat moment centraal staan, wordt er in de kring/klassenvergadering ook aandacht geschonken aan actuele maatschappelijke onderwerpen. De insteek is om de inhoud van de kring/klassenvergaderingen preventief in te zetten. Mocht er zich echter een situatie voordoen in een specifieke groep, die op dat moment de directe aandacht vraagt, kan ervoor gekozen worden om hier tijdens de kring/klassenvergadering invulling aan te geven.

Naast de groepsgesprekken worden er ook **individuele kindgesprekken** gevoerd. Het doel van deze gesprekken is het in kaart brengen van het welbevinden van de kinderen. In groep 1 en 2 voeren de leerkrachten deze gesprekken gedurende de dagelijkse gang van zaken. Deze gesprekken vinden plaats tijdens de werklessen of het buitenspelen. Vanaf groep 3 wordt aan de start van het jaar structureel een gesprek gepland. Daarnaast vinden er gedurende het schooljaar op verschillende momenten gesprekken met de kinderen plaats. Dit kunnen ingeplande gesprekken zijn, bijvoorbeeld n.a.v. een ingevulde vragenlijst over de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind of n.a.v. een incident. Ook kunnen het spontane gesprekken zijn om in kaart te brengen hoe het met een kind gaat.

Als school vinden wij het belangrijk om **dezelfde taal** te spreken. Zo zijn er in alle groepen dezelfde afspraken voor bijvoorbeeld het geluidsvolume tijdens de les (verwerking) en zijn in elke groep de drie pijlers en de deugdenkaarten zichtbaar. Dit biedt voor leerkrachten, kinderen, maar ook voor de ouders duidelijkheid. Ook hanteren we dezelfde, eenduidige grenzen. Zo weten leerlingen waar ze aan toe zijn en wanneer ze voor welk gedrag een consequentie kunnen verwachten. Deze grenzen worden verder toegelicht in het volgende hoofdstuk over ongewenst gedrag.

Conflicten worden opgelost door het gesprek aan te gaan met de leerling. Leerlingen leren om samen tot een oplossing te komen. Hiervoor wordt het OEPS-model gebruikt. Het oeps-model is een manier om effectief feedback te geven. Het model bestaat uit vier stappen, waarvan de eerste vier letters samen het woord OEPS vormen; O(bservatie), E(ffect), P(auze) en S(uggesties). Het model wordt in de onderbouw inzichtelijk gemaakt en ondersteund door middel van een stappenplan met plaatjes. In de bovenbouw wordt het vooral toegepast als techniek om stapsgewijs een feedbackboodschap te formuleren. Hiervoor zijn communicatieve vaardigheden nodig, zoals bv het geven van kritiek of het geven van een compliment. Het op een goede manier aanpakken van deze vaardigheden wordt behandeld in Jeelo.

Instrumenten

Op de Firtel worden een aantal instrumenten gebruikt om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen en het welbevinden in kaart te brengen.

- Jeelo - ontwikkelijnen

Jeelo gaat ervan uit dat elke leerling zich permanent ontwikkelt. Het tempo waarin, verschilt per individu. Die ontwikkeling stopt niet na de schoolloopbaan. De ene leerling zal zich dus verder kunnen ontwikkelen dan een andere leerling binnen een bepaalde periode. En de ene leerling zal dus verder zijn dan een andere leerling aan het einde van de basisschool. Jeelo vindt het belangrijk dat je zicht hebt op de ontwikkeling van elk kind. We spreken daarom ook bewust van ontwikkelijnen en niet van leerlijnen.

Ook onze sociaal-emotionele ontwikkeling is te volgen in de ontwikkelijnen. Vanaf het moment dat leerlingen op de Firtel instromen tot het moment dat de leerling de school verlaat wordt de Sociaal-emotionele ontwikkeling gevolgd in de ontwikkelijnen. De lijnen die gaan over de sociaal-emotionele ontwikkeling zijn:

Blauwe kennislijn; Mens&Gezondheid --> deellijn: Gezond gedrag

Oranje competentielijn: Samenwerken --> deellijn: Communiceren

Oranje competentielijn: Zorgen --> deellijn: Zorgen voor jezelf en anderen

- Sociaal-emotionele vaardigheidstrainingen

De school legt contact met praktijken die kunnen ondersteunen in het sociaal-emotionele proces van een groep. Deze worden meestal preventief en naar behoefte ingezet, bij groepen waar de leerkrachten dit nodig achten. Voorbeelden hiervan zijn de Rots & Water trainingen (weerbaarheid) en Meidenvenijn.

- Leerlingtevredenheidspeiling

Eén keer in de drie jaar wordt er een leerlingtevredenheidspeiling gehouden. Deze wordt ingevuld door alle leerlingen van de bovenbouw (groep 5 t/m 8). Het doel van deze peiling is het in kaart brengen van de tevredenheid van leerlingen op verschillende gebieden. Zo gaat het over de lessen en de vakken, maar ook over de groep, de klas en de leerkrachten. Ook gaat het over het welbevinden, de hobby's en de vrije tijd van de leerling.

Volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling

Twee keer per jaar vindt er op school een groepsbespreking plaats, waarin vooral de onderwijsbehoeften van de leerlingen in kaart worden gebracht. Dit gesprek vindt plaats tussen de

groepsleerkracht(en) en de IB'er. Waar dit wenselijk is of noodzakelijk wordt geacht kan de school ook een beroep doen op een externe onderwijsdeskundige. Er wordt onder andere gekeken naar de sociaal-emotionele ontwikkeling op groepsniveau en op kindniveau. Als leerkrachten specifieke vragen hebben met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen of de groep, kunnen die op dit moment behandeld worden. Er wordt aan de hand van resultaten (Sociaal-emotioneel functioneren - Leerling in beeld) en observaties nagedacht over welke acties kunnen bijdragen aan een verdere positieve ontwikkeling van de sfeer in de groepen.

Op school hebben we een leerlingenraad, om kinderen vanaf groep 5 inspraak te geven in een aantal beslissingen die genomen worden. Hierin worden onderwerpen besproken die te maken hebben met het creëren van een positieve sfeer op school en het stimuleren van gewenst gedrag.

Ouders/verzorgers worden meegenomen in de processen die de groep doorloopt. Ze worden tijdig op de hoogte gesteld wanneer er een traject met externen wordt ingezet. Tussentijds worden ouders/verzorgers d.m.v. berichten, telefoongesprekken en tijdens oudergesprekken geïnformeerd over de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind. Verder kunnen ouders/verzorgers gedurende het hele jaar thuis inloggen op Jeelo met hun persoonlijke inlogcode. Dat betekent ook dat zodra de leerkracht een ontwikkellijn invult de ouder/verzorger dit thuis direct kan volgen.

Twee keer per jaar krijgen de kinderen het rapportfolio mee naar huis. Dit is een instrument waarin 3 onderdelen worden belicht: de kindkenmerken, de leerresultaten en de trotswerkjes. De leerkracht vult een onderdeel in van de kindkenmerkenlijst en de kinderen reflecteren hierin ook op hun eigen gedrag en de ontwikkeling hierin.

Hoe gaan we om met ongewenst gedrag?

Wat is ongewenst gedrag?

Ongewenst gedrag is gedrag dat als bedreigend, vernederend of intimiderend wordt ervaren. Het kan zich uiten in de vorm van (seksuele) intimidatie, discriminatie, agressie, geweld en (online) pesten.

In het naleven van de regels op school is er altijd een grijs gebied. Leerlingen kunnen om verschillende redenen soms een grens opzoeken. Hier gaat altijd een onderliggende behoefte achter schuil. Deze uit zich soms in bijvoorbeeld een schreeuw om aandacht, een woede-uitbarsting, etc. De leerkrachten op de Firtel proberen zoveel mogelijk rekening te houden met deze situaties en deze te voorkomen door preventief te werken.

Toch kan het soms voorkomen dat leerlingen een grens overschrijden. Ongewenst gedrag is gedrag dat we niet tolereren bij ons op school, omdat de veiligheid van het kind zelf, de leerkrachten en/of andere kinderen in gevaar komen. Daarnaast is het belangrijk om te kijken waar dit gedrag vandaan komt zodat we hier in de toekomst samen aan kunnen werken.

Op de Firtel onderscheiden we vijf vormen van ongewenst gedrag:

- Verbaal geweld
- Fysiek geweld
- Vernieling
- Weglopen
- (online) Pesten/buitensluiten

Als school hebben we een belangrijke rol in het bieden van een veilige omgeving. Daarin spelen leerkrachten, ouders, het kind en mogelijk de IB'er/directie een rol. Hieronder staan de rollen toegelicht en uitgelegd, zodat er voor alle partijen helderheid ontstaat.

Verschillende rollen:

We onderscheiden de volgende rollen bij omgaan met ongewenst gedrag:

Rol van de leerkracht

De leerkracht heeft een belangrijke rol bij het aanbieden, stimuleren en bewaken van een positief en gezond klassenklimaat. Leerkrachten zijn vaak direct betrokken bij de situatie en zien erop toe dat afspraken worden nageleefd. Het is aan de leerkracht om duidelijk te maken dat ongewenst gedrag niet geaccepteerd wordt. De leerkracht signaleert en kan aan de hand van de situatie gesprekken voeren met betreffende kinderen. Indien nodig kan de leerkracht hier klassikaal aandacht aan besteden. Leerkrachten spreken leerlingen aan op ongepast taalgebruik, ongewenst gedrag en stimuleren gewenst gedrag in de groep.

Wanneer er sprake is van ongewenst gedrag, neemt de leerkracht contact op met de ouders. De richtlijnen hiervoor zijn opgenomen in [bijlage 2](#). In deze bijlage staat per vorm van ongewenst gedrag wat de verdere afhandeling is en welke rol de leerkracht hierin heeft.

Leerkrachten zijn gedurende de dag alert op verschillende vormen van ongewenst gedrag en maken dit bespreekbaar in de klas. Leerkrachten maken aan leerlingen duidelijk waar de grenzen liggen.

Tijdens het overblijfmoment tussen de middag surveilleren op het plein en op het veld overblijfouders. De groepsleerkracht is de contactpersoon voor de overblijfouders. De overblijfouders nemen contact op met de leerkracht als er zaken met betrekking tot het overblijven besproken moeten worden. De leerkracht kan dan verdere actie ondernemen waar nodig.

Rol van de ouders

Het is belangrijk dat ouders én school *samen* ongewenst gedrag aanpakken. Op die manier kunnen we het meeste bereiken. Ouders en school zijn in samenspraak en houden elkaar op de hoogte, waarbij beiden initiatief nemen om contact te leggen.

Als school vinden wij het belangrijk dat ouders op de hoogte zijn van ongewenste situaties waarbij hun eigen kind betrokken is. Zodra er signalen zijn van ongewenst gedrag, worden ouders hiervan op de hoogte gebracht. Wij verwachten van ouders dat ze meedenken in oplossingen en hun verantwoordelijkheid nemen door in gesprek te gaan met hun kind. Indien nodig, worden ouders uitgenodigd door de leerkracht voor een gesprek. Wanneer ouders weten wat er gaande is op school, kunnen zij hun kind steunen en verder helpen in zijn ontwikkeling. Ouders kunnen ook contact opnemen met andere instanties, zoals het CJG, voor hulp en advies.

Wanneer ouders signalen opvangen die op school nog niet bekend zijn of die ze willen delen, informeren ouders de leerkrachten hierover. De leerkrachten staan hiervoor open en er wordt samen met ouders gezocht naar een oplossing die past bij de situatie.

Rol van het kind

Wij verwachten van kinderen dat zij in staat zijn om elkaar, andermans spullen en die van henzelf te waarderen. De kinderen leren hun eigen grenzen duidelijk aan te geven en de grenzen van een ander

te respecteren. Op het moment dat kinderen getuige zijn van een vervelende situatie bieden zij hulp of schakelen zij de hulp van een volwassene in.

In de groep wordt regelmatig herhaald wat gewenst gedrag is; er wordt onder andere geleerd hoe je positieve feedback en complimenten kunt geven. De leerlingen leveren tijdens kring/klassenvergaderingen een actieve en positieve bijdrage. Kinderen weten hoe zij op een respectvolle manier met elkaar kunnen communiceren.

Op het moment dat zich een vervelende situatie heeft voorgedaan, kunnen de betrokken kinderen nadenken over hun eigen rol en het gesprek hierover respectvol aangaan. Niet alleen met de leerkracht, maar ook met de eventuele andere betrokken kinderen. Kinderen leren verantwoordelijkheid te nemen en mee te denken in alternatieve oplossingen voor de toekomst. Op die manier worden incidenten opgelost en uitgepraat.

Rol van de directie/IB'er

Als er moeilijkere of vervelende situaties ontstaan zijn, zullen de directie en de IB'er op de hoogte worden gebracht. Zij zijn er ter ondersteuning van de leerkracht. Ook moeten zij in sommige complexe situaties beslissingen en/of de regie nemen.

De rol van de interne begeleider (IB'er) ligt vooral bij het ondersteunen van de leerkrachten wanneer hij of zij vragen heeft. De IB'er overlegt met de leerkracht of er verder contact met een ouder nodig is. Indien nodig kan de IB'er ondersteunen bij deze gesprekken.

We streven naar een gezamenlijke oplossing waarin alle partijen zich naar tevredenheid kunnen schikken.

Hoe gaan we op school om met (online) pestgedrag?

Het laatste punt van ongewenst gedrag is (online) pesten/buitensluiten. Dit is een complexe situatie, die extra toelichting behoeft.

Hulp aan de gepeste leerling

Een kind dat gepest wordt moet altijd de mogelijkheid hebben om dit aan een leerkracht of ouders te vertellen. Indien een kind het niet aan de leerkracht durft te vertellen, kan de leerling (eventueel samen met ouders), contact opnemen met een van de vertrouwenspersonen binnen onze school. Deze contactgegevens zijn te vinden in de schoolgids op de website. De vertrouwenspersoon koppelt, bij goedkeuring van de ouders en het kind, vervolgens de problemen terug naar de direct betrokken leerkrachten en directie. Hierbij wordt rekening gehouden met de privacy.

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Het kind voelt zich wellicht eenzaam, een slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen, is het verwerken van ervaringen van even groot belang.

Dit gebeurt door:

- Gesprekken te voeren met personen die het kind in vertrouwen durft te nemen.
- Naast incidentele momenten worden ook vaste momenten van gesprek ingebouwd waarin het kind gevraagd wordt naar de gewenste vooruitgang. Het doel is tweeledig: zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van eerdere ervaringen.
- Schriftelijke verwerking door het kind. Het kind krijgt de mogelijkheid te beschikken over een 'verwerkingsschriftje' dat op elk gekozen moment door het kind kan worden ingevuld

(binnen en buiten schooltijd). Het gaat hierbij om een vertrouwelijk instrument van kind en leerkracht. Het geeft het kind de mogelijkheid om de traumatische gebeurtenis van zich af te schrijven/tekenen.

Hulp aan de pestende leerling

Niet alleen de gepeste leerling moet hulp krijgen, ook de pestende leerling heeft hulp nodig. Die hulp kan bestaan uit: een probleemoplossend gesprek (eventueel aangevuld met een consequentie), een rollenspel, een gesprek met ouders of een training sociale vaardigheden. Uiteindelijk kan de school overgaan tot een sanctie zoals schorsing of verwijdering.

Aanvulling: indien het gaat om een specifiek aantoonbare situatie, worden ouders altijd op de hoogte gesteld en volgt er direct een gesprek met de pestende leerling.

De volgende stappen worden ondernomen indien er gepest wordt:

- De leerkracht gaat in gesprek met de pestende leerling buiten de les. In het gesprek wordt de leerling bewust gemaakt van het effect van zijn gedrag
- Bij incidenteel pestgedrag wordt dit met de betrokken leerlingen en leerkracht besproken. Er volgen vervolgens nog een aantal gesprekje. De herhaling is om het probleem aan te pakken en te controleren hoe het gaat. Van deze gesprekken worden aantekeningen gemaakt in ParnasSys onder het kopje 'incidenten'. Hierdoor is de jaren daarna helder wat er is gebeurd en is vooral bij herhaling van belang dat er met ouders gesproken wordt. Van ouders verwachten we hierin een actieve houding om samen het probleem op te lossen.
- Bij herhaald pestgedrag is de directie op de hoogte van de gesprekken tussen leerlingen en leerkracht en ouders en leerkracht. De gemaakte afspraken zijn terug te vinden in ParnasSys.
- Indien het gedrag niet verbetert, kan er een verwijzing plaatsvinden naar het maatschappelijk zorgsysteem zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin. Hierbij wordt eerst contact opgenomen met ouders en directie en zal indien nodig een gesprek plaatsvinden met ouders, de pestende leerling, leerkracht en directie.
- Afhankelijk van de ernst van het pesten kan een consequentie volgen. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name situaties waarin het pestgedrag makkelijker vorm kan krijgen, zoals buiten spelen, overblijven, bewegingsonderwijs, excursies en schoolreisjes.
- In uitzonderlijke situaties waar het gedrag niet aanzienlijk verbetert en/of ouders onvoldoende meewerken om het probleem aan te pakken, kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen, zoals schorsing of verwijdering. (zie schorsingsprotocol)

Hulp aan de middengroep en de meelopers

De middengroep is van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Dit zijn vaak de zwijgende leerlingen die niets met het pestgedrag te maken willen hebben. Het is belangrijk om deze leerlingen te leren dat ze zich moeten uitspreken, zodat de pestende leerling minder te zeggen heeft. Hier wordt in de kring/klassenvergadering preventief aandacht aan besteed door middel van bijvoorbeeld rollenspel, gesprekken en prentenboeken.

De middengroep is het beste te mobiliseren door samenwerking tussen leerkracht en ouders van deze leerlingen. Dit kan op klassikaal niveau, maar ook binnen een subgroep. Deze groep kan, indien ze samen sterk staan, optreden tegen het pesten.

Hulp van- en aan ouders

Kinderen die gepest worden zullen dat niet in alle gevallen snel tegen hun ouders zeggen. Het kan daarom lang duren voordat ouders of school merken dat een kind gepest wordt. Het is van belang dat, indien er mogelijke signalen zijn, ouders dit met school delen, maar ook andersom. Mogelijke signalen zijn toegevoegd in [bijlage 3](#).

Contact

Als er tussentijds zorgen zijn om het welbevinden van het kind is er altijd de mogelijkheid om een gesprek aan te gaan met de leerkracht. Dit mag vanuit de leerling zelf, maar kan ook vanuit de ouders worden geïnitieerd. De leerkracht voert een aantal keren per jaar een kindgesprek. Daarbij ligt de nadruk op het gevoel van de leerling. Hierbij staan de volgende vragen: 'hoe gaat het?' en 'wat kunnen we samen verbeteren?' centraal.

Indien er uit een gesprek, observatie of meetinstrument van Sociaal-emotioneel functioneren – Leerling in beeld blijkt dat een kind op sociaal emotioneel gebied niet lekker in zijn/haar vel zit, wordt er verdere actie ondernomen. Denk hierbij aan een gesprek of onderzoek waarbij helder wordt hoe de school zou kunnen helpen.

Ouders kunnen via het Ouderportaal of telefonisch contact opnemen wanneer ze zorgen hebben over de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind. Daarna kan er, indien nodig, een gesprek worden ingepland. Het is belangrijk dat ouders en leerkrachten tijdig aan de bel trekken wanneer er zorgen zijn en elkaar zo goed mogelijk informeren over het welbevinden van het kind.

Wat als school en ouders er niet uitkomen?

De meeste ruzies en pesterijen worden binnen school snel opgelost. Meestal doen de leerlingen dat al zelf. Soms duurt het langer en moet de leerkracht, een begeleider of de directeur helpen. Als een ouder er met de leerkrachten, begeleider of de directie niet uitkomt, kan deze contact opnemen met de vertrouwenspersoon van de school.

De vertrouwenspersoon voor ouders kan helpen een klacht in te dienen bij de onafhankelijke klachtencommissie (zie schoolgids).

Ouders kunnen dit ook zonder hulp van de vertrouwenspersoon doen. Ouders kunnen een klacht indienen tegen de school als ze van mening zijn dat:

- de school weigert om het pesten aan te pakken
- de school het probleem bagatelliseert
- de school het probleem niet naar tevredenheid van de ouders aanpakt

Ook de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap kan een rol spelen als het gaat om pesten

(<http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw>). Hij is een klankbord voor kinderen, ouders en personeelsleden die slachtoffer zijn van bijvoorbeeld geweld, pesten of intimidatie. De vertrouwensinspecteur adviseert over de te nemen stappen. Ook verleent hij bijstand bij het zoeken naar oplossingen. Bij een klacht of aangifte kan de inspecteur begeleiding bieden.

Als uw kind vanwege pesten niet meer naar school gaat, moet school de afwezigheid melden bij de leerplichtambtenaar. Hij/zij bemiddelt en adviseert bij conflicten tussen kinderen, hun ouders en/of scholen bij dreigend verzuim.

Als ouders niet meewerken en er gesprekken op schoolniveau zijn gevoerd met de betrokken partijen kan school externe ondersteuning zoeken. Dit kan via het CJG.

School kan ook een zorgmelding doen bij Bureau Jeugdzorg.

Slotwoord

De invoering van het gedragsprotocol is slechts een leidraad. Stimuleren van gewenst gedrag en het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag vergt blijvende aandacht.

Hier zullen school, ouders en kinderen samen zorg voor dragen.

Bijlagen

Bijlage 1: Wat houdt Grip op de Groep in?

Grip op de groep gaat uitgebreid in op het groepsproces in een klas en hoe een leerkracht een positieve leeromgeving creëert aan het begin van het schooljaar. Grip op de groep is geen methode, maar biedt inzicht in processen die in een groep spelen en geeft handvatten om in een groep een positieve sfeer te maken.

Een aantal elementen uit Grip op de Groep:

- De groep
- De positieve groep
- De negatieve groep
- Fases in de groepsvorming
- Waarden en normen in de groep
- Inter- en intragroepsrelaties
- Lessen en leeromgevingen om de groep positief te beïnvloeden

Er bestaan globaal twee soorten groepen te onderscheiden; de positieve groep en de negatieve groep.

De positieve groep

Kenmerken van zo'n groep zijn:

- De groepsleden zijn eensgezind en gemotiveerd om groepsdoelen te halen.
- Groepsleden voelen zich medeverantwoordelijk voor de eigen groep en uiten dit ook.
- De groepsleden tonen respect voor de mening en het karakter van een ander groepslid.
- Groepsleden zijn bereid tot samenwerking.

In een goede groep zijn de groepsnormen positief. Dit heeft fijne gevolgen:

- Kinderen gaan met plezier naar school
- Minder ordeproblemen
- Betere leerresultaten
- Leerlingen helpen elkaar
- Goed pedagogisch klimaat
- Prettige omgangsvormen
- Effectieve onderwijsvormen worden uitvoerbaar

De negatieve groep

Kenmerken van een negatieve groep zijn:

- De harmonie ontbreekt, er is een continue strijd om het doel.
- Groepsleden tonen zich niet medeverantwoordelijk voor de groep.
- Groepsleden tonen geen respect voor de mening en het karakter van andere groepsleden.
- Bepaalde rollen ontbreken.

Een negatieve groep zorgt voor ordeproblemen. Gevolgen van een negatieve groep zijn onder andere:

- Pesten. Dit is geen op zichzelf staand verschijnsel, maar dit hangt samen met het groepsproces.
- Ruzies

- Slechte prestaties van de leerlingen
- Slechte samenwerking

Fases in de groepsvorming

Groepsvorming kent de volgende fases:

- Fase 1: Forming, de verkenningfase. (ongeveer twee weken)
- Fase 2: Storming, de hiërarchie wordt vastgesteld. (ongeveer twee weken)
- Fase 3: Norming, de leiders bepalen de ongeschreven regels. (ongeveer twee weken)
- Fase 4: Performing, de groep is klaar voor het werken. (de rest van het schooljaar)
- Fase 5: Termination, het einde is in zicht, groepsregels vervagen en de groep richt zich op het afscheid. (alleen groep 8, de laatste twee weken)

Bijlage 2: Grenzen

Grens	Aanpak
Verbaal geweld	- Gesprek met leerling - Leerkracht maakt notitie in ParnasSys onder het kopje 'conflict'. - Bij herhaaldelijk voorkomen of situatie waar het uit de hand is gelopen, worden ouders gecontacteerd. - Leerkrachten steunen elkaar wanneer leerkrachten door leerlingen worden uitgescholden.
Fysiek	- Gesprek met leerling (op later moment) - Leerkracht maakt notitie in ParnasSys onder het kopje 'conflict'. - Er wordt met ouders contact opgenomen (telefonisch of gesprek op school) - Als de situatie onhandelbaar is, is de leerling niet meer welkom in de klas. Directie/IB'er wordt ingeschakeld. Kind moet eventueel worden opgehaald door de ouders.
Spullen vernielen	- Bij bewust vernielen van materialen van anderen, notitie in ParnasSys bij 'Conflict'. - Vergoeden of vervangen van materiaal. Chromebook/digibord via ICT/Directie
Weglopen / weigeren om naar binnen te gaan	- Leerkracht contacteert ouders telefonisch. Kind terugsturen naar school. - Leerkracht maakt notitie in ParnasSys onder het kopje 'conflict'. - Directie en/of IB'er wordt op de hoogte gesteld - Tijd wordt ingehaald - Eventueel time-out plek voor het kind afspreken op het schoolterrein
Buitensluiten (pestgedrag)	Deze aanpak staat uitgebreid beschreven in hoofdstuk 'hoe gaan we op school om met pestgedrag? Samenvatting: - Leerkracht maakt notitie in ParnasSys onder het kopje 'conflict' bij een specifieke en aantoonbare situatie. - Leerkracht neemt contact op met ouders bij een specifieke en aantoonbare situatie. - Er wordt een gesprek gevoerd met de betrokkenen en samen gekeken hoe dit kan worden opgelost.

Bijlage 3: Mogelijke signalen bij pesten

- Het kind heeft vaak hoofdpijn of buikpijn
- De schoolresultaten gaan plotseling achteruit
- Het kind gaat niet graag meer naar school
- Het kind isoleert zich van anderen
- Het kind gedraagt zich agressiever dan u van hem of haar zou verwachten
- Het kind is opeens aanhankelijker
- Het kind is boeken of andere spullen kwijt
- Kleding is steeds weer kapot
- Het kind begint broers of zussen of u te pesten
- Het kind komt laat op of van school of vraagt of u wilt halen en brengen
- Het kind wordt niet vaak gekozen door andere leerlingen
- Het kind mag vaak niet meedoen met spelletjes
- Het kind wordt uitgelachen
- Het kind wordt op een onvriendelijke manier benaderd